

ընտան, ինչիւնթէրորտեա մուգապիւր
խալիս պիտ շարդ մուհիպպի, Օս-
մանընեա գարշը տայիմի պիւր միւս-
իւն, իսթանեանե գարշը, գարին
պիւր պիւրտեղ, Ռուսմանեանե մու-
գապիւր քան գարշար պիւր բէտէր. Բա-
րանե գարշը միւթապի պիւր օղուլ:

Անճագ Ավսթրիա, քէնտի էճ-
գաթըն թէշըլ իտէն ճէմաաթա
նէ տէյեպիւր, զիրա Լէհլիւր Ա-
վսթրիաեա, Ռուսիեա տէն քէնտի-
իւրին հիմանե իտէճէք պիւր պա-
պ թանըլար, Մաճարար իտէ Օս-
մանըլարա մուհիպպ կէօրինիւրլըր,
Խալվար Ռուսիեաեանե տօթ իտթէր-
իւր, Ամանյար Բրուսիաըլարը գըր-
մամագ էօղլըր, Իթալիանյար Բա-
րա վէ Իթալեա մուհապպէթինի
արդուլըր, Սըրպլըլար, Ռուսիւր
քէղա, Սըրպ վէ Ռուսիւր իւն մու-
հապպէթի արդուլըրլըր:

Ինթէ Ավսթրիաեա պու միւթէլիֆ
էննա թէշպաաթընա պիւր իտթապ
իւն սէօղ անյատապիւր:

(Գնէ խալիս վէ մուխիս գաթօլի-
իւր ազիւ ֆէտէրիմիլէ ըրտեթի-
միլ պէր քէմալ տըր տինմէլ տէ,
գըրնըա էմր եօգ տուր, պու սէ-
պէպտէն հէրքէպէ խօշ կէշինմէլի-
միլ, տիւշմէնիւրիմիլ օլմաեպ, օլ-
մագ ինթիմալ իւն գուլիէթիւրինէ
գարշը գապի կէօրինմէլ քիւն հա-
ղըր պուլունմագ լաղըմ տըր:

Հէֆուիլի գաթօլիեթ, գաթօ-
լիթիւթտէ այրը զայրը օլմալ, Մա-
ճարար, Խըրվաթ, Գոչնագ, Սըրպ-
Ավան վէ Ըսպլաֆօն, Իթալեան,
Պրանսըլ տէնու պիւր իտթալ իտէպի-
թընը հիւննի մուհապպաղա իտէպի-
լի իտէպէ, Ավսթրիաեա պուլունմիւր
պէրապէր տահաաթընա հըրպանմաղ-
լէ, էլիւտէթինի զայպիթմիլ տըր,
եօգսա Ավսթրիաեա հէր նէ գաթար
էնագ միւթէլիֆ իտէ, ազիւտէ պիւր
պուլպ, պու սէպէպտէն Ավսթրի-
իւր Բաթալըլար րիւսյիթ իլլէտիլի
կիւտտիթճէ, քէնտիսինի պիւր գա-
լի տէվիթ չէ քիլտտէ պիւր չօգ վաղ-
թ տահա մուհապպաղա իտէպիլիւր,

իւթէ Ավսթրիաեան, շու էսապէ րէ-
լի օլմաեաղաղ, Ռուսիեա վէ Ավ-
մանեա գաթըն գաթա կէօթէթէ-
մէսի, քէնտիսինի էվիլիթտէն պէ-
րու թուլմուշ օլտուղու մէպէթի
իտթիւրաճուեանէնիւն սէմէրէնի սէյ-
եթսի տըր:

Ավսթրիաեա պու գաթար հըրքը իւն,
նէ եաթապիլիւր տըր, պիւր գուլ-
վէյի քեաթիլիէթի էլիւտէն չըգա-
լըպ, իւթէ պէօլիւք հիւթիւմէթէ
պօթուս էյիւպ գաթըն տըր, հէր
հալտէ Ավսթրիաեա պէնտէլէրինէ
տաթի իտթամ վիլիթթուրը, պուս-
տան սօթրա նէօպէթ ինչիլիթթըրա-
եա կէլիւր տըր:

Ինթէ Ռուսիա, վէ Ամանեա, վէ
Ավսթրիաեա, եանի տիւլիլ սէլէսէ-
նի չիմալիւնէ հաղընտա միւթա-
լաաթ իտթամ պուլունմա տուր,
պուլունմա իւլիւ պէյիլիտէթի իթ-
թիֆագ իտէ, սաթիեանէ օլմաեապ,
մուհիլանէ (հիլլէքարըլըք) օլտու-
ղու, պէնտէլիւրի տիւթաթըլընա գը-
րաաթը իւն միւթէպան օլտուր, չիւն-
քի, տիւլիլ միւշարըլէյիլիւտէն պի-
լի գաթօլիւք, վէ տիլիլիլ քըթէս-
լիտան, վէ իւլիւնմիւթիւր օրթօտօղա
օլտուպ, իթթիւրա իտթէլիլիլ նէֆի
գաթի իլիլ օլտուղունտան, իւլ ճան-
պաղ պիւր իտէ օլմաաղ մէսէլի
վարիտի իտթըր տըր:

(Ճէրէթէյէ Հէֆուիլի)

ԻՃՄԻՐՏԵՆ ՄԷՔԹՈՒՊ
ՈՂՈՐՄԵՆԻ ԲԱՆԵՐ
(Մալաթիւն 4773 Էֆէթիլիթի Գէթիւթ)

Ժողովրդական թերթ մը կը հրա-
տարակէր, որու մէջ աշխատակից
եղալ բաւական առնէ, երբ յուլիս
նի պատահարին տիւր օրերուն մէջ
ալ դեր մը առեր էլի վրաս, դըթ-
բաղդ ժողովուրդը, քանի մը երես
փոխան կոչուած, երեսունէ շուրջ
սրբուած է վաշտըր անձերէ
պատերու համար, Խմբագրը կը
րուշակէր ժողովրդեան և վարչա-
թեան թերթիւնները հարուս-
թիւ Սակայն խեղճ խմբագրը ճըշ-
մարտութեան ծառայելուն համար
ապրելուն շատ դժուարութիւն կը
կրէր, Օր մը թերթը կոխելու հա-
մար թուղթի պէտք եղաւ, ստակ-
չունէր թշուառը, բայց իւր հաս-
տատմութիւնը՝ յուսահատու-

թեանը յաղթեց, ելանք միտին
իր փոքր եղբորը խանութը գտնիւր,
պատանի մ'էր այս տղան, դեռ նոր
կաղապարագործի մը քով տաժա-
նիւր աշխատութեամբ իր օրապա-
հիւրը կը հանէր, Մեր խմբագրը
եղբորը վարպետէն շաբաթականը
ուղեց որ կարծեմ 40 դրուշ էր, ա-
սով թուղթ առաւ, որպէս զի հե-
տեւեալ օրը, որ թերթը մասուլը
դըրուած էր հրատարակուի, Ես ա-
մօթէս չիկնեցայ և սկսայ մտածել,
լաւաւ ինչու կեղծու կոչուած Պա-
լիւր մեքով չափեւ... Օր մ'ալ
մեր բարեկամ խմբագրը աղա-
րարութիւն մը ստացաւ, երկրորդ-
օրը Բ. Գուրը ներկայանալու հա-
մար, Հետեւեալ օրը քովը գացի
և տեսայ որ վշտալիւ կը մտածէր,
Պատճառը հարցուցի, և Բարեկամ,
բաւա, այս կօշիկներով ինչպէս եր-
թամ Բ. Գուրը: Այլքս վար առի
և նայեցայ որ Բարեկամ խմբա-
գրին մատըր դուրս բնկեր և կօ-
շիկները շունի ականջի պէս վար
կախուեր ու պատուեւր էին...
Այն ժամանակ չիլցայ իմ ցաւս
գաթիւ, և իւրովիլըսի թէ՛ այս խմբ-
ագրը առելի աղէկ կ'ընէր, եթէ
շուր ծախէր և կամ ուրիշ գործով
մը դըաղէր, վասն զի այս Բարե-
կամ կեղծուին մէջ մարդ մը չըղ-
թայագրծ խեղճ ըլլաւ և լրագրի
հրատարակելով աղբին ծառայելու
և ասով ապրելու համար: Աղբն
ինչով է Աղբ՝ թշուառականներ,
Պ. Գրիգոր Նիկողոսեանի իրաւացի
և արդար իրաւորութիւններու դէմ
փոխանակ ակուպ ցուցնելու, աշ-
խատեցը ձեր պակտութիւնները
և մուրթիւնները շտկելու, փոխա-
նակ սուտ համբաւներ և կեղծ ու
պատիւր հռչակներ հանելու, աշ-
խատեցը համեստօրէն գործ տես-
նելու, և ինչ տիտղոսներ որ ձեզի
նց համապատասխանէն ձեր գոր-
քէ Աշխատեցը ոչ թէ խօսքով
գործնականապէս օգտակար ըլ-
լաւ ձեր հայրենիքի թշուառ աղ-
բակցիներու, որոց վիճակը ձեր
սիրտը կը մըրմըքէ էք ինչ...
Տղայ էինք առնութեան հասակը
մտանք, տակաւին շատախոսու-
թիւնը, խնկարկութիւնը, սնապար-
ծութիւնը, մեծ մեծ ջարդերը չը
պակսեցաւ Պօլսոյ մէջէն և մինչեւ

այսօր այնպէս կը շարունակէ: Ժա-
մանակաւ Սահմանադրութեան բաներ
կ'երթայինք, քանի մը ծանր գլուխ
ճանչցուած մարդիկներ այդ մեր
ներքին կանոնագրին, որն որ միւր-
այն դպրոցի, հիւանդանոցի և ե-
կեղեցւոյ վրայ կը յանգի, Եւրոպ-
նշանակութիւններ տուին, եթէ
չենք սխալիւր հարկը կաղապարի
մէջ խօթեցին զայդ, և անանկ ձա-
խող ու անճոռնի բաներ ըրին որ
աղայ մը անգամ լսելով չէր կրնար
իր խնդուքը զսպել: Ինչ արդիւնք
կամ օգուտ ունեցաւ այդ սահմա-
դրութեան քան և քան հինգ տա-
րիէ ի վեր, որ ըստ մեր կարծեաց
խեղճ ժողովուրդին քիլին փորձանք
մը դարձեր է, մանաւանդ այն կող-
մերը ուր տեղ Հայերը տակաւին
ոչ իրաւունքին կը ճանչնան և ոչ
պարտքերին, և խեղ մը պորտա-
բայտքերին, և անաւանդութիւններ
աղաներու ձեռքին տակ իբրեւ գերի
կը վարին: Սահմանադրութեան
մեղք հարցուի, լաւ դործիք մը ե-
ղաւ դաս մը Բարեկամ մարդերու
ձեռք, որոնք ամեն տեսակ ոտս-
կալի անիրաւութիւններ, զոչաքս-
ղութիւններ, անաւանդութիւններ
ըրին, և Պ. Գրիգոր Նիկողոսեանի
բռնածին պէս, խեղճ ժողովուրդը
դիմեց:

Մենք քան և հինգ տարիէ ի
վեր ծեծ ուտող երեսփոխան ալ
տեսանք, երեսը թընուած երես-
փոխան ալ տեսանք, բանտը մըտ-
նող երեսփոխան ալ տեսանք, ա-
սունք ուրիշ կը ծագէին, առանց
պատճառի բան մը չըլլար, և եր-
կար կըլլար եթէ այդ պատճառնե-
րը մի առ մի հիմայ հոտ թուէինք:
Մենք այս միայն գիտենք և հա-
մոզուած ենք որ քան և հինգ տա-
րիէ ի վեր այս Սահմանադրութեան
առաջը ամեն օր ստակալի փա-
նըրը րաւ իրենի արդական և թէ
նիւթական: Հիմայ այդ նորածնու-
թեան ալ ճամանակը անցած կե-
րակ, ամեն ինչ հասաւ մարդ իմա-
ցաւ վերջապէս թէ՛ Սահմանադր-
ութեան մեղքալիւթութիւնը և ան-
մէջը պարտապէս և թէ օգուտ մը
չախկալուրի անկէ, քանի որ Հա-
յերը տակաւին ոչ սահման կը ճան-
չեն և ոչ չափաւորութիւն: Ահա-
ւանի քան և հինգ տարիէ ի վեր

Պօլսոյ երեսփոխան էֆէնտինը
տասն և հինգ օրը անդամ մը կեր-
թան Ղալաթիոյ եկեղեցին կը նստին,
կը շատախոսեն, կը քաջկռտեն, կը
խծբծեն և կ'առնեն կը քայլեն: Մեր
գլուխը ունեցաւ քսան և հինգ
տարիէ ի վեր, Բարեկամ ոչ ու փու-
նիլիւրներով, թաղական խորհրդոց
ղեւելի կ'առնէրով, վերաքննու-
թեան անհասկանալի վէճերով և ինչ
Մենք այն հաւատքը ունէինք ի
սկզբան թէ Պօլսոյ երեսփոխան
կան ժողովը պարտաւորութիւն ու-
նէր իր ժամանակը, իր աշխատու-
թիւնը: Իր ջանքը (եթէ ասոնք ու-
նէր) զաւառացուց բարոյն, օգուտն
և իրական զարգացման զոհել: Սա-
կայն արդէն դէպքերը ցուցուցին
թէ մենք չարաչար խաբուէր ենք
մեր այս հաւատքին մէջ, թէ երես-
փոխանական ժողովը միմիայն իր
հաճոյքը, կամքը և կ'ըրքը յաղե-
ցնելու համար կազմուէր է: Սա-
կայն այս ընկալքով երեսփոխանա-
կան ժողովը իր բոլոր արժէքը (եթէ
ունէր) ալ կ'որոնցուց ժողովրդեան
մէջէն, ալ ոչ ոք Եստին չըաւնար
ու անոր անունը անգամ բերանը
չառնէր, բոլոր վարկը կ'ուտեցաւ և
ոչ ոք իրեն ալ պատիւ չընէր: Բա-
նի մը խեղաքնու և երեսփոխա-
նութեան սնող զէվէլներ միայն եր-
եսփոխան Եւրոպիայէ և ձեր Բարե-
կամ իրեն Եւրոպիայէ, որոնք սակայն
դատողութեան տըր մարդիկներու
առջի միշտ դատապարտելի և ծաղ-
րելի կը մնան: Հիմայ ալ այս նորա-
ձեւութեան, այսինքն երեսփոխա-
նական ժողովը գործը անցած է Ը-
սինք, վասն զի ամեն մարդ ձանձ-
րացած է ալ այդ տասն և հինգ օր-
եայ նիստերէ, ուր մեծ մասամբ
անդամը փայտի պէս կը նստին և
շատ ատեն կը յօրանջնէ, ուր ան-
դամը ոման և մէկմէկ կը լընան
գեղեցիկ խօսքերով, ուր տեղ ո-
մանք ևս խեղի կ'ողմէ աղքատ
միշտ գլուխ կ'օրեն ինչ որ ըլլայ հոն:
Այսօր ուրիշ նորաձեւութիւն մը յա-
ջորդած է երեսփոխանական ժողո-
վոյ և Սահմանադրութեան տեղ, և այդ
է՛ Սահմանադրութեան ընկերութիւնը և,
մենք ոք այդ ընկերութեան վրայ կը
խօսի գիշեր, ցերեկ, երաջնուս մէջ
անգամ շատ մարդիկներ այդ ըն-
կերութեան վրայ կը բարբառնին և
վախով կարծենան յանկարծ, ամեն

յիւ տըր... — տէյի ճէվապ վիւր-
տի մէրդուսմ նէվիլիւսմ — Հայեա
սիզին մուհապպէթինիլլէ մէլուր
պուլունմագտաեալ... ինթիմալ
քի էօթիւր օլմուշտուրը... մա-
թէմիլիլլէ ինթիմալ իտիպ, վէ դա-
թէն սիզէ հասը իլլէմիլ օլտուղու
գօլուսմ վէ գալպիլլէ պիւր մուսվէ-
նէթ իթմէքիւր արդու վէ նիլիթիլ-
լէ կէլուր... —
Յրման պուլուն սէօլլէտիլիլլէ պէ-
րապէր, մէրգուսմ նէլալընա տող-
րու կիթմէք իլլէրէ պուլունտու:
Գօրա, մէրգուսմուն քէնտույե
տողրու կիթիլիլիլ կէօրիւր կէօր-
մէլ, պիւր հարէքթիլ հէյպէթամիլ
իւլլէ, կէրի կէրի չէքիլիլ:
— Իլլէրու կէլլէլիլիլ... — տէ-
տի մէրգուսմ... — ալլընըլ, չէքը-
նըլ, կիթիլիլ պուլունտան, եանը-
մա եանալմաեքը... պու էպիլիլ-
նիլ իլլիտէ տուրմաեքը...
— Նէ, կիթմէք մի, չէքիլլէք մի,
— տէտի տէլիլալ, կէօրմէքտէ
օլտուղու թալը ու մուսվէլ իլլէ-
րիլ, հատտէն զիտաթ տիւշարը
իլլէրապ օլտուր...
— Ահալիլ, պէնիմ տէֆ օլտու
կիթմէք իլլիլիլ մի էմր իթմէքտէսի-
նիլ...
— Էվլէթ, կիթմէլիլիլ, զիրա,
էօլլէ իլլէրալ իթմէքտէ տըր:
— Նէ՛ տիլլէք, նիլլիլ, սէպէլլէպ:
— Նիլլիլ մի, սէպէլլէպ մի, — տէ-
տի Գօրա, իլլէրիլտէ պիւր նէվիլ է-
սէրի ճիւնէթ (տէլիլիլ) հաթը օ-

